

Litteratur

Kultur

Kultur
Film

Bafta-nominasjonene er klare

Det tyskspråklige krigsdramaet «Intet nytt fra Vestfronten» høstet hele 14 nominasjoner til britenes Bafta-prisutdeling. Dermed er det Netflix som har flest nominasjoner til «britenes Oscar» av filmstudioene, med totalt 21 nominasjoner, rapporterer Deadline. Svenskene fikk tre Bafta-napp, alle til Ruben Östlunds film «Triangle of Sadness». Prisutdelingen skjer i London 19. februar.

Han ser mørkt på Russlands fremtid

Putins død vil stanse krigen. Men da er det Vesten som blir problemet, sier den russiske forfatteren Mikhail Sjisjkin.

Andreas Brattåker Støyva

«**B**ør Putin dres?» Mange har stilt spørsmålet etter at Russland invaderte Ukraina 24. februar i fjor. Blant andre The Times-spaltisten Ben Macintyre og The Spectator-journalisten Nigel Jones.

Andre snur om på setningen og dropper spørsmålsteget. Den amerikanske senatoren Lindsey Graham sa allerede i fjor at Putin burde tas av dage. En oppfatning Finansavisens redaktør Trygve Hegnar deler. For to måneder siden slo han fast at «Putin bør myrdes» på lederplass.

Forfatter Mikhail Sjisjkin tror at hvis Putins dør, uavhengig av

hvordan det skjer, vil det bety slutten på krigen.

- Den interne maktkampen vil gjøre det umulig å drive krig. Russere flest vil frykte kaos og anarki i maktvakuemet og stille seg bak en ny, sterk mann som lover orden. Vestlige ledere vil møte den nye lederen med naivitet, og den russiske historien vil gjenta seg, sier han.

Sjisjkin er aktuell med essaysamlingen «Fred eller krig». I en rekke personlige essays skriver han om det å være russer i dag. Han skriver også om apatien som preger store deler av den russiske befolkningen, og hvor veien kan gå etter Putin.

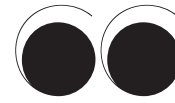
Kultur
Litteratur

Jenny Erpenbeck besøker Norge

Jenny Erpenbeck regnes som en av Tysklands viktigste samtidsforfattere. I begynnelsen av februar kan ivrige lesere oppleve et møte med forfatteren. Da gjester hun Oslo, Stavanger og Bergen. Hun skal møte kritiker Knut Hoem til Samtale på Deichman Bjørvika 1. februar, deretter går turen til Stavanger 2. februar. Norgesbesøket avsluttes på Litteraturhuset i Bergen 3. februar. Fire av Erpenbecks romaner er oversatt til norsk, sist «Kairos», som utkom våren 2022.

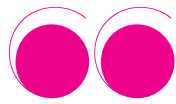

Kultur
Dagens sitat

Stillheten og langsomheten, er det ikke det som også er naturgleden?

Odd Børretzen, norsk visesanger, forfatter og illustratør

De som ikke har vært stille, de som ikke har lystret, har gjennom historien hatt to valg. Fengsel eller flukt. Stillhet er tryggere.

Mikhail Sjisjkin

Fakta.
Mikhail Sjisjkin (62)

Født i Moskva i 1961.

En av Russlands mest leste forfattere.

Flyttet fra Russland i 1995. Bor nå i Sveits.

Har vunnet en rekke priser for sitt forfatterskap.

Vant den russiske Bookerprisen (2000) og den russiske bestselgerprisen (2006).

Bøkene hans er oversatt til 30 språk. Flere av hans romaner og essays er også oversatt til norsk.

Aktuell med essaysamlingen «Fred eller krig», som utgis på Cappelen Damm.

Russere flest vil frykte kaos og anarki i maktvakuemet og stille seg bak en ny, sterk mann som lover orden

Mikhail Sjisjkin

«Russkij mir». Slik forfatteren ser det, er Russland én kropp med to hoder.

- Det ene hodet ønsker å leve i et demokratisk samfunn med vestlige og frihetselskende ideer. Dette er russere som ønsker å ta ansvar for det som skjer med landet deres. Det andre hodet, som har et klart flertall i befolkningen, ønsker ikke dette ansvaret. Dette hodet mener seg helt avhengig av Putin og hans regime.

Sjisjkin mener dette flertallet av russere mentalt befinner seg i fortiden. Og at det skyldes at statsmakten har indoktrinert generasjoner av russere med *russkij mir*-verdenssynet.

- Dette er fortellingen om at det

◻ - I folkets øyne er Putin en ekte tsar, etter seieren i Tsjetsjenia og annekteringen av Krym. Men manglende seier i Ukraina har underminert hans legitimitet, sier Sjisjkin. Foto: Sergei Bobylev / AP

hellige faderlandet er en øy med fiender på alle kanter. Bare den hellige tsaren kan redde Russland og dets folk fra kaos og ruin.

Russere med dette verdenssynet trenger ikke selv å ta stilling til hva som er rett og galt. De trenger ikke å mene noe.

- Det overlates til den sterke, eneveldige lederen. Og lederen tar aldri feil. Det er det alltid fienden som gjør.

- Det bor mer enn 140 millioner mennesker i Russland. Hvis flertallet av dem lever i en slik virkelighet, hvordan endrer man det?

- Den eneste måten å komme bort fra denne forhistoriske tenkemåten på, er å utvikle den individuelle bevisstheten og ansvarsfølelsen gjennom kultur, sivilisasjon og humanisering. Ved å bli moderne mennesker. Den russiske staten har alltid vært russisk kulturs verste fiende, sier Sjisjkin, og legger til:

- Jeg er ikke stolt av å være russer.

De «europiske verdiene» taper. Russland har tross alt litt historie med demokrati. Det har vært forsøkt to ganger tidligere. Først under Februarrevolusjonen i 1917. Så etter Sovjetunionens fall i 1991. Forsøkene ble kortvarige.

- Det at russere med «europiske» verdier har måttet gi tapt i kampene for demokrati, viser at flertallet ikke har vært mentalt klare for å leve i en rettsstat.

Det har gjennom historien vært i regimenes interesse å redusere antall «europiske russere».

Makthaverne vet at dersom mange nok ender opp med disse verdiene, er demokrati en reell mulighet, forklarer Sjisjkin.

- De som ikke har vært stille, de som ikke har lystret, har gjennom historien hatt to valg. Fengsel eller flukt. Stillhet er tryggere.

Men ikke alle velger å være stille. Mange millioner russere har forlatt landet.

- Mange av dem er forskere, ingeniører og teknologer og kunstnere. Den utdannede eliten. Disse er blitt ressurser i USA og andre land. Ett navn er nok til å vise hva den russiske hjerneflukten betyr: Sergey Brin.

Brin ble født i Moskva. Da han var 6 år gammel flyttet familien til USA. 19 år senere grunnla han Google.

I løpet av de siste årene har antall personer som forlater Russland vokst raskt. Fra 2016 til 2019 forlot rundt 300.000 russere hjemlandet årlig. Som følge av krigen i Ukraina er tallene nå langt høyere.

En studie fra 2021 anslår at så mange som 5 millioner russere har forlatt landet under Putins regjeringstid. GIS anslår at rundt 200.000 forskere forlater Russland hvert år.

- Det er bra for regimet, men veldig dårlig for den russiske fremtiden, sier Sjisjkin.

Russere må erkjenne det kollektive ansvaret for krigen. Sjisjkin ser ikke for seg store demokratiske endringer i Russland med det første. Selv om et nederlag i Ukraina vil kunne styrte Pu-

tin og hans regime, mener han veien er lang til demokrati.

- For at Russland skal kunne gjenfødres, må vi som folk erkjenne vår nasjonale skyld for grusomhetene i Ukraina. Vi bør tryggle ukrainerne om tilgivelse.

Forfatteren frykter at det ikke vil skje.

- På grunn av russiske apatien. Å ikke ta stilling til rett og galt. Å ikke mene noe. Å ikke ta ansvar. Jeg frykter mange vil si «vi visste ikke hva som skjedde. Vi ble fortalt at vi kjempet mot fascisme i Ukraina. Vi er bare ofre for Putins regime».

En slik respons fra befolkningen vil bety at en ny sterk mann kommer til makten, mener Sjisjkin.

- Man må ikke glemme at den neste tsaren kan være enda verre.

Man må ikke glemme at den neste tsaren kan være enda verre

Mikhail Sjisjkin